

Motion till riksdagen 2019/20:3308

av **Rebecka Le Moine (MP)**

Incitament för ett miljövänligt skogsbruk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en skogsvårdsfond som finansieras av skogssektorn för att kompensera de markägare som vill skydda värdefull natur samt ställa om till ett hyggesfritt skogsbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda naturvårdsavdrag och skattelättnader för naturvård och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en justering av lagreglerna för skogsskötsel, så att den uppväxande nya skogen blir mer motståndskraftig mot klimatförändringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Budskapet i IPCCs 1.5-graders rapport är klart: mängden växthusgaser i atmosfären måste minska snabbt. Om vi inte lyckas med det, kommer vi passera tipping points, som leder till ett skenande klimat. När biobränslen och andra skogsprodukter bränns sker stora omedelbara utsläpp av koldioxid. Denna koldioxid tas visserligen upp igen när den avverkade skogen växer upp igen, men det tar 60-100 år. Att bränna skogsprodukter ökar därför risken för ett skenande klimat.

Den nu rådande synen på skogsbränslen som en lösning på våra klimatproblem grundar sig på analyser där klimatnyttan beräknas över en hel rotationsperiod (vilket i produktionsskog handlar om cirka 80 år). Då bortser man dock från de mycket stora utsläpp som sker direkt efter en avverkning: I Sverige avverkas varje år cirka 1 % av all skog, vilket motsvarar 125 miljoner ton koldioxid. En del av detta kol, 43 miljoner ton CO₂, inlagras på längre tid (till exempel i trähus och i stubbar som lämnas på hygget). Tyvärr går majoriteten av skogsresurserna till kortlivade produkter, som ger ett utsläpp motsvarande 82 miljoner ton koldioxid. Det handlar främst om eldning av biobränslen och nedbrytning av grenar och barr som ligger kvar på hygget.

Nettotillförseln till atmosfären av ett års avverkning i Sverige landar på 126 miljoner ton koldioxid, även om man tar hänsyn till substitutionseffekter och den förlorade tillväxten under de första 10 åren. Det betyder att effekten av ett års avverkning, med påföljande konsumtion, är 13 gånger större än utsläppen från allt vårt flygande och 8 gånger större än utsläppen från vägtrafiken. Effekten är mer än dubbelt så stor som Sveriges alla övriga koldioxidutsläpp, som ligger på ca 53 miljoner ton koldioxid per år. Det betyder att beslut som leder till att fler träd får stå kvar ger en stor och omedelbar effekt på Sveriges koldioxidbudget.

I klimatpolitiken finns det utrymme för en rad styrmedel för att minska utsläpp av koldioxid (t.ex. koldioxidskatt och EU:s utsläppsmarknad). Det saknas dock motsvarande incitament för att öka inlagringen av kol i skog och mark. En ökad inlagring kan ske bland annat genom längre omloppstider, minskad gallring, och en övergång mot mer hyggesfritt skogsbruk. Det är även av största vikt att ersätta dagens huvudsakligen kortlivade produkter från skogen med mer långlivade produkter. Störst klimatnytta gör träden om de kan användas i byggnader och andra konstruktioner för att ersätta utsläppsintensiva material som stål och betong. Sett ur ett livscykelperspektiv minskar en byggnads miljöpåverkan väsentligt om trä ersätter dessa material. Det vore därför värdefullt att utreda till exempel ekonomiska styrmedel som bidrar till att skogsråvaran används där den gör störst klimatnytta. Dessa styrmedel bör om möjligt utformas så att de samtidigt dämpar den totala efterfrågan på skogsråvara och därmed minskar trycket på skogsekosystemen och den biologiska mångfalden i skogen.

I 5 § avgiftsförordningen (1992:191) framgår att huvudregeln vid myndigheters avgiftsuttag är att avgiften ska täcka verksamhetens kostnader (full kostnadstäckning). Inom ramen för redan gällande politik och regelverk finns utrymme att vidga det område där myndigheten redan idag tar upp avgifter. Med stöd av 27 kap. miljöbalken ges regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, möjlighet att meddela

föreskrifter om avgifter för att täcka myndigheters kostnader för prövning och tillsyn. I förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken regleras bl.a. skyldigheten för verksamhetsutövare att betala tillsynsavgift och avgift för handläggning av anmälningsärenden. Exempelvis tas sådan avgift ut för prövning av anmälningar av vattenverksamhet. När det gäller skogsvårdslagen finns motsvarande reglering om avgifter i 37 § skogsvårdslagen. Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får föreskriva om att särskilda avgifter ska tas ut i ärenden för att täcka kostnader för tillsyn och kontroll. Denna möjlighet har emellertid utnyttjats sparsamt. Idag kostar det inget för skogsbrukare att anmäla skogar som ska avverkas, trots att det tar tid och resurser för Skogsstyrelsen att gå igenom och granska fallen. Antalet ansökningar om föryngringsavverkning har varierat mellan cirka 50 000 och cirka 67 000 per år under den senaste tioårsperioden, men endast en liten del (uppskattningsvis 5 %) av de inkomna avverkningsanmälningarna hinner granskas i fält.

Att införa en avgift för Skogsstyrelsens kostnader för dess handläggning bör därför inte möta någon juridisk invändning och det kommer att möjliggöra att en rimlig andel av avverkningsanmälningarna kan granskas.

En avgift kan även tas ut i produktionsledet, på liknande sätt som vattenkraften finansieras idag, det vill säga 0,2 öre per kWh, med en så kallad bygdeavgift. En sådan avgift innebär enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet att den som får tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift om vattenverksamheten avser bl.a. drift av vattenkraftverk eller vattenreglering. Bygdeavgifterna ska enligt lagen användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenverksamheten eller anläggningar för denna som inte har ersatts enligt 31 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador (dvs. skador för enskilda), dels för att tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna, dvs. som en kompensation till bygden för värden som förlorats på grund av vattenkraften. En liknande avgift skulle kunna tas ut per kubikmeter bruttoavverkad skog.

Dessa pengar skulle kunna gå till en skogsvårdsfond, vars medel används för att mer rättvist fördela kostnader för förstärkt naturvårdshänsyn mellan markägare, så att de markägare som bedriver skogsbruk är med och finansierar den ökade naturvårdshänsyn som krävs. Det eventuella utvecklandet, liksom för- och nackdelarna med ett sådant mer självfinansierat system, är något som behöver studeras närmare.

Naturvårdsavdrag och skattelättnad för naturvård

Det behövs starkare ekonomiska incitament för att uppmuntra privata skogsägare att avsätta naturvårdsarealer på egen mark. Samhället måste skapa ett nytt synsätt på värdering av privata naturvårdsinsatser i både brukandet och bevarandet.

Detta kan uppnås med ett naturvårdsavdrag med tillhörande naturvårdsservitut som ges till privata skogsägare som avsätter biologiskt värdefulla miljöer och/eller återskapar naturvårdsarealer. Bidraget bör motsvara minst virkesvärdet på det område som avsätts för naturvård. Skogsägaren avstår ett värde men får istället en skattelättnad på andra avverkningar och/eller inkomster på sin näringsfastighet. Då skogsägaren avsätter skog i naturvårdande syfte görs ett direktavdrag på skogsinkomster från andra produktionsområden på fastigheten eller intäkter från andra delar av näringsverksamheten. I gengäld ges det avsatta området ett tidsbegränsat formellt skydd genom ett naturvårdsavtal. Naturvårdsavdraget medges först efter att ansvarig myndighet kvalitetssäkrat områdets naturvärden. Det vanliga skogsavdraget kan således finnas kvar och fungera parallellt med naturvårdsavdraget. Detta kan medföra en ökning av kvalitetssäkrat skydd av värdefulla miljöer. Vid en kommande försäljning eller motsvarande återförs det vanliga skogsavdraget till beskattning.

Naturvårdsavdraget bygger på att skogsägaren bedriver ett aktivt skogsbruk eller annan näringsverksamhet som genererar inkomster och då finns möjlighet till snabb ersättning med naturvårdsavdraget. Genom att använda ett schablonvärde på den skyddsvärda skogen kommer detta i de flesta fall innebära att skogen ”övervärderas” eftersom biologiskt värdefulla miljöer ofta utgörs av glesare bestånd, ofta mer rötade träd, träd med sämre kvalitet, dyrare avverkningskostnader med mera. Skogsägaren får dock med naturvårdsavdraget en snabbare och bättre betalning för sin insats med att avsätta naturvårdsarealer.

Förändrade skattebestämmelser som medger att en skogsägare får fondera värdet av en skogsavsättning i naturvårdande syfte på ett särskilt skattekonto, skulle ge skogsägaren möjlighet att låta ersättningen ligga vilande ett antal år tills ett investeringsbehov på fastigheten uppstår. Motsvarande regler gäller idag vid försäljning av skogsråvara. Likvärdiga bestämmelser för markägaren kan vara en modell för att uppmuntra till ökade avsättningar av skog i naturvårdande syfte.

Åtgärder för att klimatsäkra den svenska skogen

Forskningen visar att den pågående klimatförändringen riskerar öka skadorna på svensk skog. Med ökande temperatur och kraftigare stormar ökar risken för olika skador på träden. Ett exempel på vad som redan inträffat är de omfattande angreppen av svampen *Greminiella*, perioden 2001-2003, efter några somrar med varmare och fuktigare klimat. Ca 484 000 hektar, främst tallmonokulturer, angreps då varav ca 50 000 hektar tvingades saneringsavverkas för att förhindra ökad spridning av *Greminiella* angreppen. Ett annat exempel är Stormen Gudrun, som den 8-9 januari 2005, fällde ca 75 miljoner kubikmeter virke, främst gran, i södra Sverige. Kostnaden beräknas till ca 15 miljarder kr. Ett tredje exempel är de omfattande angreppen av rotröta på gran, med en beräknad årlig kostnad på ca 1 miljard kr.

Skogen spelar en viktig roll i klimatsystemet genom att den tar upp stora mängder koldioxid från atmosfären. För att bevara denna kapacitet bör justeringar göras av skogsskötseln som gör skogen mer motståndskraftig. De undersökningar som gjorts efter de ovan nämnda angreppen av *Greminiella*, stormen Gudrun, samt spridningen av rotröta, visar tydligt att om fler avverkade områden skulle tillåtas beskogas med en blandning av olika trädslag, i stället som nu ofta är fallet med monokulturer av en barrträdsart, skulle skaderisken motverkas. Frekvensen *Greminiella* angripna tallar minskar med ökad mängd inblandning av lövträd. Om man blandar gran och tall minskar angreppen av rotröta på gran, och efter stormen Gudrun visade det sig att områden med blandskog klarat sig bättre än områden med enbart gran .

Detta talar för att justeringar ska göras i de lagtexter som reglerar skogsskötseln, så att fler områden återbeskogas, röjs och gallras så att varierade blandskogar återfås, i stället för barrträdsmonokulturer. Det gäller främst 6:e paragrafen i Skogsvårdslagen, förnyngningsparagrafen; där bör ett tillägg göras med andemeningen att skogsägare rekommenderas att återbeskoga, förnygra och röja, så att varierad blandskog växer upp på de ståndorter där blandskog kan växa. För att närmare klargöra vilka trädslagsblandningar som bör tillämpas på olika ståndorter bör en bilaga tillföras i skogsvårdslagen, där detta anges.

Rebecka Le Moine (MP)